

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.11.9>
УДК 343.92

Анастасія Олексіївна **МОСКАЛЕНКО**

студентка, Національний Юридичний Університет ім. Ярослава Мудрого

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1602-4026>

e-mail: nastya2002moskalenko@gmail.com

РОЛЬ ТА ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЖЕРТВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ, ЩО МАЮТЬ ПОБУТОВИЙ ХАРАКТЕР

Статтю присвячено визначенню ролі та типової характеристики жертви кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, які мають побутовий характер. Доведено, що ефективність превентивних заходів залежить не лише від впливу на правопорушників, а й від роботи з потенційними жертвами, що сприяє побудові дієвої системи запобігання злочинам. Проаналізовано значення віктимологічних досліджень для глибшого розуміння умов, що сприяють насильницькій поведінці злочинця, а також для оцінювання рівня латентної злочинності у сімейній сфері. Особливу увагу приділено розвитку соціального аспекту віктимологічних знань, комплексному аналізу факторів віктимності й віктимізації не лише індивідів, а й соціальних груп, що є актуальним завданням сучасної кримінології.

Ключові слова: віктимізація, жертва, злочинець, кримінологічна характеристика, сімейно-побутове правопорушення

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку Україна стикається з глибокою соціальною та політичною кризою, що супроводжується зростанням криміналізації як на рівні масових явищ, так і в індивідуальній сфері. Це призводить до погіршення контролю держави над злочинністю, зниження рівня життя багатьох сімей, підвищеної чутливості суспільства до стресових факторів, правового нігілізму та, як наслідок, збільшення випадків насильства. Такі тенденції вимагають від науковців і практиків подальшого вивчення криміналізації соціально негативних відносин та їх впливу на безпеку громадян, а також розроблення ефективних профілактичних, кримінологічних і кримінально-правових заходів для запобігання та нейтралізації можливих загроз.

Одним з важливих напрямів у комплексі запобігання кримінальним правопорушенням проти життя та здоров'я людини є віктимологічне запобігання. Це спеціалізована діяльність, яку спрямовано на виявлення та усунення криміногенно значущих явищ і процесів у сфері внутрішньо-сімейних, особистісно-побутових та суспільно-побутових відносин, що можуть спричинити віктимізацію осіб, потенційних жертв злочинних посягань та сімейно-побутових правопорушень [1, с. 519]. Віктимологічне запобігання є важливим елементом системи боротьби з побутовими правопорушеннями, і має свої особливості, що пов'язані з віковими, статевими, поведінковими та соціальними характеристиками різних груп жертв. Тому необхідно поглиблено вивчати процес віктимізації в контексті взаємодії правопорушника та потерпілого в механізмі кримінологічних досліджень.

МЕТА статті – визначити роль та типову характеристику жертви кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи побутового характеру, а також дослідити основні фактори, що сприяють їх віктимізації.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, нормативно-правові акти України, зокрема законодавство з протидії насильству та захисту прав людини, а також статистичні

дані з кримінальних правопорушень побутового характеру. Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема методи аналізу, синтезу, порівняльно-правового та віктимологічного аналізу. Метод аналізу застосовано для вивчення статистичних даних, що стосуються побутових кримінальних правопорушень. Метод синтезу дає змогу об'єднати окремі аспекти віктимізації жертв правопорушень та розкрити їх взаємозв'язок. Порівняльно-правовий метод допомагає порівняти підходи до вирішення проблеми сімейно-побутового насильства, а віктимологічний аналіз сприяє вивченню факторів, що сприяють віктимізації осіб у контексті побутових злочинів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сім'я є ключовим осередком суспільства, що зберігає цінності, культуру і передає спадщину поколінням, забезпечуючи стабільність і розвиток держави. Саме завдяки міцній сім'ї зростає добробут нації, а рівень турботи держави про сім'ю вважається показником її розвитку. Сім'я дарує людині любов, підтримку і виховує її як свідомого громадянина, створюючи фундамент цивілізованого суспільства. Незважаючи на це, у сучасних умовах така соціальна інституція все частіше стає об'єктом загроз, особливо в контексті сімейно-побутових кримінальних правопорушень, що вимагає особливої уваги.

Аналіз статистичних даних свідчить, що значна частина злочинів, спрямованих проти життя і здоров'я людини, має побутовий характер. За інформацією «Опендатабот» з посиланням на дані Офісу Генерального прокурора, у січні 2024 р. в Україні зареєстровано рекордну кількість проваджень з домашнього насильства – 435. Це майже вдвічі більше, ніж у січні 2023 р., коли зареєстровано 280 таких справ [2].

Науковець Б.М. Головкін підкреслює, що серед характерних ознак сімейно-побутових правопорушень можна виокремити конфлікти, що виникають на побутовому ґрунті, наявність сталих або періодичних відносин між злочинцем і жертвою у межах сімейної чи громадської сфери, а також ситуаційний характер цих злочинів. До додаткових особливостей відносяться особисті мотиви, такі як помста, ревності, неприязнь, заздрість і корисливість, місце вчинення злочину, яке заз-

вичай є місцем проживання або зустрічей жертви з правопорушником (наприклад, квартира, будинок, дача), застосування фізичного насильства як способу скоєння правопорушення та застосування побутових предметів, зокрема колючо-ріжучих, як знаряддя злочину [3, с. 186].

У цьому контексті важливо зосередитися на віктимологічному запобіганні насильству, яке передбачає усунення та запобігання факторам, що здатні спричинити кримінальні правопорушення. Окрему увагу варто приділити особі жертви, її поведінковим особливостям та взаєминам з агресором. Це сприятиме розумінню того, чи можуть певні соціально-демографічні, морально-психологічні, кримінально-правові або соціально-рольові риси збільшувати ризик насильницьких дій.

Насамперед варто зазначити, що одним із засновників теорії про жертву є німецький дослідник Ганс фон Гентінг (1888-1974). У своїй монографії «Злочинець і його жертва. Дослідження із соціобіології злочинності» він розглядав жертву та злочинця як нерозривні елементи механізму злочинної поведінки [4, с. 22]. Науковець настільки глибоко розробив питання жертви злочину, що його основні ідеї стали ключовими для наступних дослідників, зокрема стосовно того, що зв'язок між жертвою та злочинцем тісно пов'язаний з кримінальним правопорушенням. Це дає змогу не лише всебічно вивчати цей феномен, а й прогнозувати, хто може стати потенційною жертвою, а також оцінювати рівень латентної злочинності.

Згідно з кримінологічними поглядами аналіз сімейно-побутових злочинів був би недостатнім без врахування характеристик жертв, особливо враховуючи, що демографічні та рольові ознаки жертв часто стають умовою для скоєння кримінального правопорушення [5, с. 179].

Процес зростання вразливості населення до злочинності, що створює передумови для того, аби члени суспільства ставали жертвами кримінальних правопорушень, зазвичай називається віктимізацією [4, с. 23]. Віктимність може проявлятися на індивідуальному, масовому та груповому рівнях (віктимність осіб із подібними характеристиками). Оскільки особистість часто є частиною спільноти, де віктимність може виявлятися на великому масштабі, то з розвитком суспільства та змінами у характері злочинності відбувається також і трансформація віктимності, що призводить до появи нових груп потенційних жертв кримінально протиправних посягань.

Віктимність, за словами С.С. Косенко, визначається як сукупність особистісних характеристик, що можуть вплинути на формування неправильних або неефективних моделей поведінки в умовах криміногенної ситуації, що, зі свого боку, збільшує ймовірність того, що особа стане жертвою злочину [6, с. 77]. У цьому контексті йдеться про видову віктимність, яка відображає тенденцію окремих осіб ставати жертвами певних видів кримінальних правопорушень, таких як крадіжки, шахрайство, тяжкі тілесні ушкодження тощо, через низку факторів. Важливими у цьому процесі є такі риси, як вік, стать, соціальний статус, виконувані соціальні ролі, професія та здатність діяти в критичних ситуаціях певним способом.

Порівняння розподілу злочинців і жертв від домашнього насильства вказує на гендерний аспект цього явища. Стереотипні уявлення кривдників стосовно статевих і сі-

мейних ролей визначають їх спосіб взаємодії з близькими через агресію, домінування та контроль над слабшою жертвою. Аналіз статистичних даних дозволив дійти висновку, що найбільший рівень віктимності в цій категорії злочинів спостерігається серед жінок (дружин, зокрема колишніх, співмешканок, дочок, матерів, бабусь та тещ).

Згідно з даними Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), у період 2019 – 2020 рр. кількість вбивств, пов'язаних із статтю, збільшилася на 11% у Західній Європі та на 5% у Південній Європі. У Північній Америці цей показник зріс на 8%, а в Південній – на 5%. У 2020 р. в усьому світі було вбито 81 000 жінок і дівчат, з яких близько 47 000 (58%) стали жертвами інтимного партнера або члена родини. Це означає, що кожні 11 хв. у світі гине одна жінка чи дівчина [7].

Загальносоціальні чинники та вираження протиріччя у процесі емансипації жінок утворюють основу, на якій виникає і розвивається загальна жіноча віктимність. На рівні особистості ця віктимність перетворюється на індивідуальну, яка формується через взаємодію соціально-психологічних факторів з психологічними та психофізіологічними характеристиками індивіда.

Хоча жінки є більш поширеними жертвами сімейно-побутових злочинів, чоловіки також можуть страждати, особливо від словесного та емоційного насильства. Це стосується чоловіків з різних культур і соціальних груп, незалежно від їх віку чи професії. За даними досліджень кожен третій потерпілий від домашнього насильства є чоловіком. Однак багато чоловіків не повідомляють про це, оскільки відчувають сором, бояться, що їм не повірять, або бояться помсти з боку партнера [8].

Дослідники, орієнтовані на фемінізм, на основі концепції гендерної асиметрії вважають, що основними чинниками насильства є владні та гендерні відносини. З їх погляду, насильство над жінками найчастіше здійснюють саме чоловіки, а не навпаки. Вони стверджують, що жінка може вдаватися до насильства лише в ситуаціях самозахисту. Проте інші дослідники вважають, що в мотивах і частоті насильства в сімейних відносинах є гендерна симетрія. Важливо зазначити, що жінки частіше застосовують простіші та менш небезпечні форми насильства, тоді як чоловіки часто вдаються до сексуальної агресії. Крім того, чоловіки зазвичай здійснюють агресивні дії для того, щоб продемонструвати свою владу і контроль над жертвою. Що стосується одностатевих відносин, більшість досліджень вказують на те, що рівень насильства в таких парах аналогічний тому, що спостерігається в гетеросексуальних відносинах [9, с. 16–17].

Під час проведених інтерв'ю з особами, які постраждали від сімейно-побутового насильства в дорослому віці, виявлено, що більшість з них у дитинстві та підлітковому віці самі ставали жертвами або свідками таких протиправних дій з боку батьків, які мали стереотипні уявлення про гендерні ролі та привчали своїх дітей до пасивного ставлення до чоловічої влади [10]. Очевидно, що подібний досвід у дитинстві залишає певний відбиток і сприяє формуванню віктимності в сімейних ролях ще з раннього віку.

Цікаво, що віктимологія приділяє велику увагу питанню «провини» жертви, хоча ця концепція є спірною серед вчених. Зокрема, О.М. Гумін зазначає, що жінки

часто вважають себе винними у сімейно-побутових правопорушеннях, сприймаючи насильство як справедливу кару за реальні чи вигадані проступки. Вони можуть не усвідомлювати порушення своїх прав, схильні вибачати агресора, часто відчують сором за пережите насильство та не звертаються за допомогою до правоохоронних органів або соціальних служб, що також є характерним для випадків сексуального насильства [11, с. 211]. На нашу думку, жертва не може бути винною у вчиненому стосовно неї насильстві. Злочинець несе повну відповідальність за свої дії та ніщо не може його виправдати.

Як вказує О.С. Дмитрашук, жінки, які переживають домашнє насильство, часто мають депресивні та тривожні риси характеру. Для них властива низька самооцінка, сприйняття насильства як частини звичайної поведінки, а також відчуття винуватості за дії кривдника. Такі жінки зазвичай вірять, що проблему неможливо вирішити за допомогою сторонніх осіб або правоохоронних органів [12, с. 12].

Окрім статі, на ставлення жертви до побутового насильства та на її реакцію впливають також інші фактори, такі як раса, інвалідність, вік, релігійна приналежність, статус іммігранта, етнічне походження та сексуальна орієнтація. Наприклад, діти, жінки-мігранти, шукачі притулку, постраждали від конфліктів, роми і жінки з інвалідністю піддаються вищим ризикам насильства та його серйознішим наслідкам. Недостатнє знання своїх прав, мовні бар'єри, упередження і стереотипи часто ускладнюють доступ до необхідної підтримки.

Діти як найбільш вразлива і незахищена група суспільства часто стають жертвами злочинів у сімейно-побутовій сфері. Серед основних характеристик таких дітей можна виділити: втрату або зниження інтересу до навчання, затримку чи значне уповільнення інтелектуального розвитку, повільність у виконанні завдань і відповідях, труднощі з пам'яттю та концентрацією уваги, відсутність друзів або, навпаки, надмірну, нерозбірливу дружельюність, занедбаний зовнішній вигляд та недостатню гігієну, постійне відчуття голоду чи спраги, занижену самооцінку та почуття провини [13, с. 5–6]. Усі ці прояви є результатом травмуючих переживань, і в жодному разі неможна приписувати їх виникнення поведінці самих дітей.

Науковці В.В. Пивоваров та Ю.С. Макаренко зазначають, що причини побутових кримінальних правопорушень можуть бути пов'язані не лише з особистими рисами жертви, а й з її поведінкою, що може сприяти віктимізації. Вони вказують на те, що певні соціально-психологічні характеристики жінок, зокрема схильність до безладних сексуальних стосунків або соціальний паразитизм, можуть створювати передумови для насильства. Ця думка є цікавою в рамках даного дослідження, хоча з нею важко погодитися.

Автори також пишуть, що певна частина жінок, які стали жертвами насильства, може мати схильність до безладних сексуальних стосунків (згідно з деякими даними, це не менше третини) [14, с. 95]. Вони звертають увагу на те, що соціально-психологічні аспекти, як-от соціальний паразитизм, можуть впливати на морально-психологічний стан потерпілих, що, зі свого боку, може створювати певне сприйняття у злочинців. Так, науковці припускають, що спосіб життя жертви може певним способом впливати на її вразливість до злочинних

посягань.

Крім того, у своїй роботі Н.О. Ліщук вказує, що в механізмі віктимізації можна виокремити кілька ситуацій, що відрізняються залежно від поведінки жертв, яка може варіюватися від нейтральної до протиправної. Зокрема, ці ситуації можна класифікувати так:

1) випадки, що постають як провокації, коли поведінка потерпілих полягає в агресивних діях, образах або заподіянні шкоди;

2) ситуації, в яких позитивна поведінка жертв призводить до того, що вони стають жертвами насильства злочинця (наприклад, мати, що захищає свою дитину);

3) випадки, де поведінка потерпілих створює об'єктивні умови для вчинення кримінального правопорушення, хоча вона сама не є провокативною (переважно пасивність, що дозволяє продовження злочинної діяльності);

4) замкнуті ситуації, коли дії жертв орієнтовані на завдання шкоди собі (наприклад, спроба самогубства через неможливість терпіти знущання);

5) ситуації, в яких поведінка жертви є нейтральною і не має впливу на вибір варіанту дій злочинцем, тобто відсутність приводу з боку жертви [15, с. 112].

З огляду на це можна виокремити такі типи жертви:

1) пасивний (особи, які не чинять опору злочинцеві);

2) пасивно-провокуючий (особи, які не опираються домашньому насильству, але своїм зовнішнім виглядом, поведінкою чи вчинками спонукають злочинців до скоєння правопорушень);

3) імпульсивний (відрізняються підвищеним рівнем страху, тривоги, вразливістю, що супроводжується зниженням здатності до раціонального мислення й реакцій у ситуації насильства);

4) агресивний (поведінка до скоєння правопорушення проявляється у підвищеній агресивності як по відношенню до членів родини, так і до самого кривдника, а в момент насильства вони активно чинять опір, навіть завдаючи шкоди злочинцю);

5) активний (особи, що вперше стали жертвами, одразу звертаються до правоохоронців, громадських організацій або психологів і намагаються притягнути кривдника до відповідальності);

6) латентний (особи, які тривалий час страждають від насильства, але не звертаються за допомогою і намагаються приховати факти насильства) [1, с. 519].

Необхідно зазначити, що саме особи латентного типу своїм мовчанням сприяють виникненню серйозних проблем, і, на жаль, про випадки систематичного домашнього насильства часто стає відомо лише на етапі, коли вже виникають важкі психологічні та інші наслідки для потерпілого, зокрема, коли це призводить до тяжких тілесних ушкоджень, умисного вбивства, вбивства в стані сильного душевного хвилювання чи афекту.

ВИСНОВКИ

Дослідження типових форм поведінки жертв та їх особистісних рис є важливим фактором у комплексному аналізі кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я, що мають побутовий характер. Зазвичай жертвами таких злочинів стають особи, які мають низьку самооцінку, підвищену залежність від агресора або емоційну прив'язаність до нього. Значний вплив мають соціальні та культурні стереотипи, які інколи заважають своєчасному зверненню до правоохоронних органів.

Нерідко жертвами стають люди, які в дитинстві переживали подібний досвід, через що сприймають агресію як прийнятний або звичний елемент взаємин.

Для вдосконалення профілактики і боротьби з такими злочинами необхідні подальші дослідження, що включатимуть вивчення соціально-демографічних, психологічних та культурних чинників, які формують поведінкові характеристики жертв. Перспективними напрямками для подальших розробок є створення спеціалізованих реабілітаційних програм для жертв, які допомагатимуть їм розвивати навички самозахисту, критичного мислення та покращувати самооцінку. Важливими також є дослідження ефективності превентивних

заходів, таких як освітні кампанії, що сприятимуть підвищенню обізнаності про небезпеку агресивних стосунків та формуватимуть нетерпимість до насильницької поведінки на рівні суспільства.

Отже, поглиблення знань про типові риси та поведінкові моделі жертв у родинно-побутовому контексті сприятиме розвитку ефективної системи захисту постраждалих та підвищенню рівня суспільної безпеки. Подальші дослідження допоможуть сформуванню науково обґрунтовану основу для заходів з профілактики та забезпечення оперативного втручання у разі таких правопорушень.

Список використаних джерел

1. Тичина Д.М. Віктимологічні ознаки та властивості жертв домашнього насильства. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5. 2023. С. 516-519.
2. «They registered a record number of domestic violence cases in 2024. How many of these cases make it to court?». *Opendatabot*. URL: <https://opendatabot.ua/en/analytics/domestic-violence-2023>
3. Головкін Б.М. Щодо поняття сімейно-побутових насильницьких злочинів. *Проблеми законності : респ. міжвід. наук. зб.* Харків, 2000. Вип. 44. С. 181–187.
4. Джужа О.М., Тичина Д.М., Сюравичук В.Г. Етапи становлення світової віктимологічної думки. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2021. № 2 (2). С. 19-28.
5. Виговський Д., Нікіфорова Т. Окремі питання кримінологічного визначення поняття «жертва злочину». *Університетські наукові записки*. 2020. № 1 (73). С. 175-183.
6. Косенко С.С. Віктимологічна профілактика статевих злочинів щодо неповнолітніх. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, 2004. 213 с.
7. «UNODC Research: 2020 saw a woman or girl being killed by someone in their family every 11 minutes». *United Nations Office on Drugs and Crime*. URL: https://www.unodc.org/unodc/frontpage/2021/November/unodc-research_-2020-saw-every-11-minutes-a-woman-or-girl-being-killed-by-someone-in-their-family.html
8. «Domestic Violence and Abuse». *HelpGuide*. URL: <https://www.helpguide.org/relationships/domestic-abuse/domestic-violence-and-abuse>
9. Актуальні проблеми сімейного насильства: монографія / Т.О. Перцева та ін. Дніпро, 2021. 188 с.
10. «Коли вб'ють – тоді й приходьте». Про що свідчить опитування НВ на тему домашнього насильства». *New voice*. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/statistika-os-domashnye-nasilstvo-novini-ukrajini-50044260.html>
11. Гумін О.М. Особливості кримінологічного аналізу жертв насильницьких злочинів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2009. Вип. 3. С. 209–218.
12. Дмитрашук О.С. Запобігання домашньому насильству підрозділами Національної поліції України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021. 228 с.
13. Барбарош Л.М. Домашнє насильство над дітьми: актуальна проблема сьогодення. Домашнє насильство: проблемні питання в умовах COVID-19. *Видавничий дім «Гельветика»*. 2021. С. 5–7
14. Пивоваров В.В., Макаренко Ю.С. Насильство в сім'ї: віктимологічний аспект. *Карпатський правничий часопис*. 2015. С. 92–99
15. Лішук Н.О. Насильницькі дії, що вчиняються щодо жінок: причини та запобігання: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів, 2020. 232 с.

References

1. Tychyna D.M. Victimological Characteristics and Properties of Domestic Violence Victims. *Legal Scientific Electronic Journal*. No. 5, 2023. pp. 516-519. (In Ukrainian).
2. «They registered a record number of domestic violence cases in 2024. How many of these cases make it to court?» *Opendatabot*. URL: <https://opendatabot.ua/en/analytics/domestic-violence-2023>
3. Holovkin B.M. On the Concept of Domestic Violent Crimes. *Problems of Legality: National Interdepartmental Scientific Collection*. Kharkiv, 2000. Issue 44. pp. 181–187. (In Ukrainian).
4. Dzhuzha O.M., Tychyna D.M., Syuravchuk V.H. Stages of development of global victimological thought. *Ukrainian Policing: Theory, Legislation, Practice*. 2021. No. 2 (2). pp. 19-28. (In Ukrainian).
5. Vyhovskiy D., Nikiforova T. Certain issues of criminological definition of the concept of «crime victim». *University Scientific Notes*. 2020. No. 1 (73). pp. 175-183. (In Ukrainian).
6. Kosenko S.S. Victimological Prevention of Sexual Crimes Against Minors. *Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 2004. 213 p. (In Ukrainian).
7. «UNODC Research: 2020 saw a woman or girl being killed by someone in their family every 11 minutes.» *United Nations Office on Drugs and Crime*. URL: https://www.unodc.org/unodc/frontpage/2021/November/unodc-research_-2020-saw-every-11-minutes-a-woman-or-girl-being-killed-by-someone-in-their-family.html
8. «Domestic Violence and Abuse». *HelpGuide*. URL: <https://www.helpguide.org/relationships/domestic-abuse/domestic-violence-and-abuse>
9. Current Issues of Domestic Violence: Monograph / T.O. Pertseva et al. *Dnipro*, 2021. 188 p. (In Ukrainian).
10. «Come only when they kill». What NV's survey on domestic violence shows». *New Voice*. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/statistika-os-domashnye-nasilstvo-novini-ukrajini-50044260.html>
11. Humin O.M. Features of criminological analysis of violent crime victims. *Scientific Notes of the Lviv University of Business and*

Law. 2009. Issue 3. pp. 209-218. (In Ukrainian).

12. Dmytrashchuk O.S. Prevention of domestic violence by the units of the National Police of Ukraine: PhD dissertation ... PhD in legal sciences: 12.00.08. Kyiv. 2021. 228 p. (In Ukrainian).

13. Barbarosh L.M. Domestic violence against children: a current issue. Domestic Violence: Issues in the Context of COVID-19. *Helvetika Publishing House*. 2021. pp. 5-7. (In Ukrainian).

14. Pyvovarov V.V., Makarenko Yu.S. Family violence: a victimological aspect. *Carpathian Legal Journal*. 2015. pp. 92-99. (In Ukrainian).

15. Lishchuk N.O. Violent actions against women: causes and prevention: dissertation ... PhD in legal sciences: 12.00.08. Lviv. 2020. 232 p. (In Ukrainian).

Anastasiia MOSKALENKO

student, Yaroslav Mudryi National Law University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1602-4026>

e-mail: nastya2002moskalenko@gmail.com

THE ROLE AND MAIN CHARACTERISTICS OF VICTIMS OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST LIFE AND HEALTH THAT HAVE A DOMESTIC NATURE

Introduction. Currently, Ukraine is experiencing a significant social and political crisis, which is marked by the increasing criminalization of various spheres of life. This has led to a deterioration in state control over crime, a decrease in the standard of living for many families, and heightened sensitivity to stress factors, all of which contribute to an increase in domestic violence. These trends require further research to develop effective crime prevention measures and criminal justice strategies.

The purpose of the paper is to define the role and characteristic features of victims of domestic crimes against life and health, by examining the main factors contributing to their victimization. This involves studying how individual, social, and environmental factors influence victimization, and how these insights can inform efforts to prevent crime.

Results. This paper explores domestic crimes against life and health as a form of victimization, highlighting the interaction between personal traits of the victim, the social context, and the behavior of offenders. Victimization is not passive; it involves a dynamic process, with victims classified according to their reactions to violence—ranging from passive victims to active or latent victims. The study emphasizes the role of victim behavior and social surroundings in both enabling and preventing domestic violence. It also addresses the importance of understanding the dynamics between victims and perpetrators, noting that specific personal vulnerabilities and behaviors increase the likelihood of victimization. Societal norms and family structures also play significant roles in perpetuating domestic violence, suggesting that effective prevention strategies must encompass not only legal interventions but also broader social and cultural reforms.

Conclusion. The study concludes that victimological prevention should focus not only on criminal justice interventions but also on examining the broader social dynamics that contribute to violence. Recognizing the role of the victim in the process of preventing crimes is crucial for identifying potential victims and preventing further harm. The paper emphasizes the need for a multifaceted approach that considers both individual characteristics and broader societal factors in the fight against domestic violence.

Keywords: victimization, victim, offender, criminological profile, domestic offense